

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 284/2010-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. T., S., zastúpenej advokátkou JUDr. V. S., P., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 155/2008 a jeho rozsudkom zo 17. apríla 2009 v spojení s postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 118/09 a jeho rozsudkom z 11. januára 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. júla 2010 doručená sťažnosť M. T. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich

základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 155/08 a jeho rozsudkom zo 17. apríla 2009 (ďalej aj „rozsudok súdu prvého stupňa“) v spojení s postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 118/09 a jeho rozsudkom z 11. januára 2010 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Okresný súd Prešov rozsudkom zo dňa 17. 04. 2009 sp. zn. 14 C/155/2008 žalobu o neúčinnosť právneho úkonu zamietol a žalobkyňu zaviazal na náhradu trov konania v sume 180,52.- EUR. Krajský súd v Prešove rozsudkom zo dňa 11. 01. 2010, sp. zn. 8 Co 118/2009 rozhodnutie Okresného súdu Prešov potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v sume 71,92.- EUR.

Prvostupňový aj odvolací súd žalobu zamietli z toho dôvodu, že kúpna zmluva uzavretá dňa 04. 12. 2006 je účinná, nakoľko žalobkyňa v čase rozhodovania súdu prvého stupňa aj odvolacieho nemala voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, t. j. táto pohľadávka nebola splatná, pretože konanie vedená na OS Vranov nad Topľou, č. k. 3 C/355/04 doposiaľ právoplatne skončené nie je (o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva), z ktorého odvodzuje svoj nárok žalobkyňa a výsledok tohto konania je výsledkom konštitutívnym, teda až právoplatnosťou rozhodnutia v uvedenej veci a v prípade, že by nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania vedeného na OS Vranov nad Topľou, boli prikázané za primeranú náhradu žalovanému, resp. jeho matke, tak až týmto právoplatným a vykonateľným rozhodnutím by žalobkyňa disponovala splatnou pohľadávkou.“

Sťažovateľka v nadväznosti na uvedené poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999, podľa ktorého zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní.

Podľa § 42a ods. 1 prvej vety Občianskeho zákonníka sa veriteľ môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkovy právne úkony podľa odsekov 2 až 4, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu neúčinné.

Podľa názoru vysloveného v odôvodnení označeného rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno slovo „vykonateľný“ v citovanom zákonomnom texte interpretovať tak, že právo veriteľa uplatniť odporovaciu žalobu sa spája len s pohľadávkou priznanou vykonateľným rozhodnutím (exekučným titulom), ale tak, že ide o vymáhateľnú pohľadávku, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní.

Sťažovateľka sa s dôvodmi zamietnutia svojej žaloby nestotožňuje a poukazuje na to, že „Predmetom konania 3 C/355/04 vedeného OS Vranov nad Topľou je síce zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, avšak v danom prípade sa jedná o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v širšom zmysle. V rámci vyporiadania účastníci obvykle uplatňujú aj vzájomné pohľadávky, a to jednak z titulu náhrady za doterajšie užívanie nehnuteľnosti nezodpovedajúce spoluvlastníckym podielom užívateľov, jednak z titulu nákladov vynaložených na nehnuteľnosť (na zvýšenie jej hodnoty) a tiež z titulu už vyplatených podielov, ako je to v tomto prípade, keď žalobkyňa vyplatila žalovanú a ďalších a ďalších, ktorí mali právny nárok na predmetnú nehnuteľnosť.

Poradie spôsobov vyporiadania podielového spoluvlastníctva uvedené v ust. § 42 Občianskeho zákonníka je pre súd záväzný a súd nie je viazaný návrhom navrhovateľa ohľadne spôsobu zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva.

O vyporiadaní zrušovaného podielového spoluvlastníctva, ktoré súd prevádza ako vyporiadanie v širšom zmysle na návrh účastníka alebo na základe vzájomného návrhu účastníka, rozhoduje samostatným výrokom rozsudku, a nie len v rámci rozhodovania o náhrade za spoluvlastnícky podiel.

Právny názor Krajského súdu v Prešove ohľadne toho, že pohľadávka žalobkyne sa stane splatnou až právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu, ktorým budú nehnuteľnosti prikázané za primeranú náhradu žalobkyňi (druhý spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva) je v rozpore s vyššie uvedenými pravidlami, ktoré upravujú zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v širšom zmysle.

V danom prípade pohľadávka nie je náhradou za spoluvlastnícky podiel, ale samostatným nárokom vyplývajúcim zo spoluvlastníckeho pomeru a podielový spoluvlastník sa tohto nároku môže domáhať v základnom konaní v rámci vyporiadania podielového spoluvlastníctva v širšom zmysle.

Podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov ma rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.“

S poukazom na uvedené skutočnosti sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Zo strany Okresného sudu v Prešove č. k. 14 C 155/08 a Krajského súdu v Prešove č. k. 8 Co 118/2009 došlo k porušeniu ústavného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a k porušeniu čl. 6 Dohovoru a dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ústavný súd zrušuje rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 8 Co 118/2009 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia podľa § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky č. 455/2004 Z. z...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Táto ústavná a zákonná úprava konštituuje sťažnosť podľa čl. 127 ústavy ako osobitný ústavný prostriedok ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb alebo

právnických osôb, ktorý nemožno zamieňať alebo ním nahrádzať riadne či mimoriadne opravné prostriedky v občianskoprávnom konaní.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 155/08 a jeho rozsudkom zo 17. apríla 2009

Pri prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojich označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 155/08 a jeho rozsudkom zo 17. apríla 2009, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávnych a trestnoprávnych veciach, a to tým spôsobom, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy.

Zo sťažnosti vyplýva, že v právnej veci sťažovateľky o neúčinnosť právneho úkonu okresný súd zamietol jej žalobu a zároveň ju zaviazal na náhradu trov konania.

Na základe sťažovateľkou podaného odvolania krajský súd napadnutý prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania.

Z uvedeného vyplýva, že námietka porušenia označených práv sťažovateľky v podobe odvolania smerujúca proti rozhodnutiu okresného súdu bola predmetom rozhodovania krajského súdu. V rámci tejto procedúry krajský súd ako súd odvolací rozsudok súdu prvého stupňa preskúmal a svoj právny názor vyjadril v rozsudku z 11. januára 2010.

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nie je v jeho právomoci preskúmanie namietaného postupu okresného súdu a jeho rozsudku zo 17. apríla 2009 preto, lebo ich preskúmanie na základe podaného odvolania patrilo do právomoci krajského súdu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 155/08 a jeho rozsudku zo 17. apríla 2009 odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 118/09 a jeho rozsudkom z 11. januára 2010

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde môže okrem iného odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v podstate požaduje revíziu rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Co 118/09 z 11. januára 2010 v merite veci, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu sp. zn. 14 C 155/2008 zo 17. apríla 2009, ktorým bola zamietnutá jej žaloba o neúčinnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností uzavretej medzi matkou žalovaného a žalovaným).

Krajský súd odôvodnil potvrdzujúci rozsudok najmä tým, že sťažovateľka (v napadnutom konaní v procesnom postavení žalobkyne) nemala v čase rozhodovania súdu prvého stupňa, ako aj odvolacieho súdu, voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku. Jej pohľadávka nebola v čase rozhodovania všeobecných súdov splatná, pretože konanie vedené Okresným súdom Vranov nad Topľou pod sp. zn. 3 C 355/04 (o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva), z ktorého odvodzuje svoj nárok, nebolo dosiaľ právoplatne skončené. Výsledok tohto súvisiaceho konania bude výsledkom konštitutívnym, a preto podľa názoru krajského súdu *„až právoplatnosťou rozhodnutia v uvedenej veci a v prípade, že by nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania vedeného na OS Vranov na Topľou, boli prikázané za primeranú náhradu žalovanému, resp. jeho matke, tak až týmto právoplatným a vykonateľným rozhodnutím by žalobkyňa disponovala splatnou pohľadávkou, vo vzťahu k prípadnému žalovanému, avšak v súčasnosti táto podmienka splnená nie je, preto námietky uvedené v odvolaní zo strany žalobkyne sú neopodstatnené“*.

Ústavný súd konštatuje, že pokiaľ ide o medze jeho zasahovania do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, tak vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že mu zásadne neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti

(II. ÚS 1/95). Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo záväznou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu vo svojom odôvodnení jasne a zrozumiteľne podáva výklad použitého zákona a dôvodí svoje meritórne rozhodnutie, ktorým potvrdil rozsudok prvého stupňa ako vecne správny. V napadnutom rozsudku krajského súdu teda ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil nič, čo by ho robilo ústavne neakceptovateľným, a teda vyžadujúcim korekciu z jeho strany. Pokiaľ ide o namietaný zásah do práv sťažovateľky, ústavný súd uzatvára, že rozsudok krajského súdu je vnútorne logický, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle konajúceho všeobecného súdu, nie je arbitrárny a zrozumiteľným spôsobom dáva odpoveď na všetky otázky, prečo krajský súd rozhodol tak, ako rozhodol. Ústavný súd dodáva, že rozsudok krajského súdu plne zodpovedá dikcii predmetného zákonného predpisu.

K sťažovateľkou namietanej existencii obsahovo odlišnej judikatúry najvyššieho súdu ústavný súd dopĺňa, že si je vedomý toho, že situácie, keď všeobecné súdy v iných konaniach obdobnú či zhodnú problematiku odlišne právne posúdia, nie je žiaduci. To však bez ďalšieho nemusí znamenať, že by každá takáto nezhoda musela mať za následok porušenie základného práva s ústavnoprávnym rozmerom a v každom prípade by to zakladalo nutnosť vyslovenia porušenia základného práva alebo slobody vedúceho zároveň k zrušeniu namietaného rozhodnutia. O zásah do základných práv a slobôd účastníka konania by mohlo ísť len za predpokladu, že by bol dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovanej veci.

V tejto súvislosti však ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že pokiaľ ide o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 102/99, v ktorom je vyslovený názor interpretujúci pojem „vymáhateľná pohľadávka“ ako rovnoznačný pojmu „žalovateľná pohľadávka“, ide o menšinový názor vybočujúci zo štandardnej judikatúry všeobecných súdov. V nadväznosti na to ústavný súd poukazuje na prevažujúce názory predstaviteľov právnej teórie v Slovenskej republike, podľa ktorých «Aktívne legitimovaným na podanie odporovacej žaloby je veriteľ, ktorý má v čase rozhodovania súdu voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, t. j. keď je pohľadávka splatná, keď má veriteľ podklad pre výkon rozhodnutia (tzv. exekučný titul), a keď odporovateľným úkonom dlžníka došlo k zmenšeniu majetku dlžníka v tom smere, že sa tým ukracuje uspokojenie veriteľov pohľadávky. Z takto ponímaného výkladu „vymáhateľnej pohľadávky“ sa vymyká názor vyslovený v rozhodnutí NS SR sp. zn. 3 Cdo 102/99, podľa ktorého sa za vymáhateľnú pohľadávku považuje už „žalovateľná pohľadávka“. Tento názor zrejme nezapadá náležite do konštrukcie právnej úpravy odporovateľných právnych úkonov. Osoby, v prospech ktorých sa právny úkon urobil, resp ktorým, vznikol z odprovateľného právneho úkonu prospech, by neboli v spore úspešné napr. len preto, že ich nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu je už vymáhateľný, alebo že už bol uspokojený.» (Svoboda, J. a kol.: Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy, V. vydanie. Bratislava: Eurounion, 2004, s. 102).

Rovnaký názor, pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ je vyslovený aj v publikácii Imricha Feketeho Občiansky zákonník, Komentár. Bratislava: EPOS, 2007, s. 153, resp. v publikácii Jána Mazáka, Petra Vojčíka a kol.: Občianske právo s vysvetlivkami, zväzok 1. Bratislava: Iura Edition, 1997 (v aktualizovanom znení) s. 88.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody,

reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03 alebo IV. ÚS 136/05).

O taký prípad išlo aj v prerokovanej veci, preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti nebol už právny dôvod zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľky, t. j. návrhom na zrušenie namietaného rozsudku krajského súdu a náhrady trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. augusta 2010